

مجموعه تنقیحی

قانون آیین دادرسی کیفری

و مقررات مربوط

(چاپ دوم – ویرایش اول)

مشمول بر:

- قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳/۷/۸؛
قانون اصلاح قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۴؛
قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۳/۷/۱۵؛
قوانین، آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های اجرایی مربوط؛
آرای وحدت‌رویه دیوان عالی کشور؛
نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه؛
جداول تطبیق ق.آ.د.ک ۱۳۹۲ با ق.آ.د.ک ۱۳۷۸ و بالعکس؛
واژه‌نامه تفصیلی قانون آیین دادرسی کیفری؛
زیرنویس‌های توضیحی و تنقیحی؛
و ...

معاونت حقوقی ریاست جمهوری

معاونت تدوین، تنقیح و انشار قوانین و مقررات

آبان‌ماه ۱۴۰۱

شناسنامه کتاب

عنوان کتاب: مجموعه تنقیمی قانون آیین دادرسی کیفری و مقررات مربوط

تهیه و تنظیم: امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

ناشر: معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری

لیتوگرافی و چاپ: اداره چاپ و انتشار

چاپ اول: شهریور ماه ۱۳۹۹

چاپ دوم (ویرایش اول): آبان ماه ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

قیمت جلد نرم: ۲۱۵۰۰۰۰ ریال

قیمت جلد سخت: ۲۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۴۶-۳۱۴-۸

همکاران

تدوین و تنقیح	رضا فانی گیاشی - ممید نطقی طاهری
آماده سازی	آزیتا فورشیدی
طرح جلد	صابر نوش آبادی
لیتوگرافی و چاپ	علی ابراهیمی دهشیری - مرتضی علی یاری - مسین تاجیک
زیر نظر	مهدی مهدی زاده - سید رحمان سلامت

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری محفوظ است.

فیفا

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

عنوان قرارداد: ایران، قوانین و امکام
Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدید آور: مجموعه تنقیمی قانون آیین دادرسی کیفری و مقررات مربوط؛ مشتمل بر قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ و ...؛ تهیه و تنظیم: امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات؛ تدوین و تنقیح: رضا فانی گیاشی، مهید نطقی طاهری؛ زیر نظر: مهدی مهدی زاده، سید رحمان سلامت؛

مشخصات نشر: تهران: ریاست جمهوری، معاونت حقوقی، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و

مقررات، اداره چاپ و انتشار، ۱۴۰۱

مشخصات ظاهری: ۷۷۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۴۶-۳۴-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: آیین دادرسی جزایی- ایران

موضوع: Criminal procedure--Iran

موضوع: حقوق جزا- ایران

موضوع: Criminal law--Iran

شناسه افزوده: ایران. ریاست جمهوری. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات. اداره چاپ و انتشار

شناسه افزوده: ایران. ریاست جمهوری. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات.

رده بندی کنگره: KMH ۴۶۰۴

رده بندی دیویی: ۳۴۴۵/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۲۱۷۱۵

%%%%%%%%%

اداره چاپ و انتشار معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

نشانی: تهران- فیابان ولی عصر (عج) - قبل از چهار راه جمهوری اسلامی شماره ۱۱۵۸

کدپستی: ۱۳۱۶۷۶۷۴۵۱ **دورنگار:** ۶۶۴۹۲۷۰۷ - ۹۸۲۱ + **تلفن:** ۶۶۴۹۲۷۰۸ - ۹۸۲۱ +

پست الکترونیک: law@iripo.ir **پایگاه اینترنتی:** www.dotic.ir

پیشگفتار

اجرای واقعی «عدالت» علاوه بر قواعد ماهوی حقوقی، نیازمند قواعد شکلی است. در عرصه حقوق کیفری، برترین قواعد ماهوی بدون برخورداری از پشتیبانی قواعد شکلی بایسته، عقیم و نافرجام می‌ماند و راهی به سوی اصلاح جامعه و برقراری عدالت نمی‌گشاید. از همین روست که برخی اندیشمندان در مقایسه میان این دو دسته از قواعد، بر اهمیت آیین دادرسی کیفری و لزوم دقت در تصویب و همت بر اجرای آن پافشاری بیشتری کرده‌اند. به بیان دیگر، در مسیر مبارزه با بزه‌کاری، سرعت کشف جرم و اقدام دقیق و سریع در رسیدگی و مجازات مجرمان را به مراتب از شدت مجازات مهم‌تر و اساسی‌تر دانسته‌اند. از منظری دیگر، قواعد دادرسی کیفری، ابزاری مهم در تضمین اموری مانند نظم، آزادی، شرافت، حیثیت و حیات افراد انسانی است؛ قواعدی که از یک سوی تأمین منافع متهم و از سوی دیگر حفظ مصالح اجتماع را مورد توجه قرار می‌دهد.

مقررات نظام قضایی و آیین دادرسی کیفری در ایران، طی دهه‌های اخیر، چندین بار با تغییرات عمده و گسترده‌ای مواجه شده است. تغییرات مزبور، علاوه بر تغییر در سازماندهی نظام دادرسی کیفری، بعضاً خود موجب بروز سردرگمی در سیستم قضایی و وضعیت حقوقی شهروندان نیز شده است. تصویب قانون آیین دادرسی کیفری جدید در ۵۷۰ ماده و ۲۳۰ تبصره در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ و سپس قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی در تاریخ ۱۳۹۳/۷/۸، توسط کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی را باید آخرین تحول در این عرصه دانست. با تصویب قانون اخیرالذکر و الحاق آن به عنوان بخش‌های هشتم، تا دوازدهم قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ تعداد مواد قانون آیین دادرسی کیفری به ۶۹۹ ماده رسید. قانون مذکور در تاریخ ۱۳۹۴/۳/۲۴ توسط قانونگذار مورد اصلاح قرار گرفت و بر اساس ماده ۳۸ قانون اصلاحی، اصلاحات اخیر نیز از تاریخ ۱۳۹۴/۴/۱ لازم‌الاجرا گردید.

این قانون در ابتدا به صورت آزمایشی و با مدت زمان اجرای سه سال تصویب شده بود؛ لیکن بر اساس ماده واحده قانون دائمی شدن قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۷/۳/۹، از تاریخ انقضای مدت اجرای آزمایشی، دائمی شد.

قانون جدید با وجود برخی از اشکالات و ایرادات، از تحولات و نوآوری‌های زیادی برخوردار است که از جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ۱- تلاش در جهت تقویت نقش و جایگاه وکیل مدافع در راستای تقویت دادرسی عادلانه و حذف محدودیت‌ها و موانع حق دفاع متهم،
- ۲- تقویت احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی در تمام مراحل دادرسی کیفری از سوی تمامی مقامات قضایی، ضابطان دادگستری و سایر اشخاصی که در فرآیند دادرسی مداخله دارند،
- ۳- ارایه تعریف از ضرر و زیان‌های معنوی و تصریح بر امکان مطالبه آن،
- ۴- تأکید بر تفهیم حقوق قانونی متهم از سوی مرجع قضایی و ضابطان دادگستری،
- ۵- تقسیم‌بندی دادگاه‌های کیفری به دادگاه کیفری یک، دادگاه کیفری دو، دادگاه انقلاب، دادگاه اطفال و نوجوانان و دادگاه‌های نظامی و تعیین صلاحیت آنها،

۶- پیش‌بینی تشکیل پلیس ویژه اطفال و نوجوانان، دادسرا و دادگاه ویژه اطفال و نوجوانان و دادگاه کیفری یک ویژه اطفال و نوجوانان،

۷- امکان مطالبه خسارت ایام بازداشت از دولت از سوی اشخاصی که در جریان تحقیقات مقدماتی و دادرسی بازداشت می‌شوند و از سوی مراجع قضایی، حکم براءت یا قرار منع تعقیب در مورد آنان صادر شود،

۸- پیش‌بینی تشکیل پرونده شخصیت برای برخی متهمان.

همچنین با عنایت به رویکرد قانونگذار در توسل به نسخ صریح به جای نسخ‌های ضمنی، به موجب مواد ۵۷۰ و ۶۹۸ این قانون، قوانین متعددی صریحاً منسوخ اعلام شده است. اگر چه باید توجه داشت همان‌گونه که قانونگذار نیز در ماده ۵۷۰ تصریح کرده است این فهرست جنبه احصایی ندارد و شامل سایر قوانین مغایر نیز می‌شود. از جمله مهمترین موارد نسخ ضمنی می‌توان به تبصره ماده ۲۳۷ قانون اشاره داشت که طی آن، موارد بازداشت موقت الزامی، موضوع قوانین خاص، به‌جز قوانین ناظر بر جرایم نیروهای مسلح از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، ملغی اعلام شده است. از دیگر تدابیر ارزشمند به‌عمل آمده، پیش‌بینی فرصت زمانی برای تدارک مقدمات اجرایی قانون و نیز آگاهی و آموزش مخاطبان و مجریان است؛ در ابتدا برابر ماده ۵۶۹، لازم‌الاجراء شدن این قانون به شش‌ماه پس از انتشار در روزنامه رسمی و سپس به موجب ماده ۶۹۹ به تاریخ ۱۳۹۴/۴/۱ موکول گردید.

معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری در راستای انجام وظایف خود در زمینه اطلاع‌رسانی و نشر قوانین و مقررات و نیز تهیه و انتشار مجموعه‌های موضوعی منقح، متن قانون آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲) را بلافاصله پس از ابلاغ و انتشار در ۱۱ نوبت در قطع جیبی به چاپ رساند که مورد توجه مخاطبان محترم قرار گرفت. این معاونت همچنین قطع رفعی مجموعه مذکور که مشتمل بر زیرنویس‌های توضیحی و تنقیحی متعددی می‌باشد را نیز در ۶ نوبت به ترتیب در مرداد و آبان ۱۳۹۴ و نیز اردیبهشت سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، بهمن ۱۳۹۷ و دی ماه ۱۳۹۸ تهیه و منتشر کرد و مجموعه حاضر که تا آبان ماه ۱۴۰۱ بروزرسانی شده چاپ دوم در قطع وزیری است که برای نخستین بار در شهریورماه ۱۳۹۹ به زیور طبع آراسته گردید و کامل‌ترین مجموعه قانون آیین دادرسی کیفری و مقررات مربوط به آن است که مشتمل بر تمامی قوانین، مقررات، آراء و نیز نظرات مشورتی مرتبط می‌باشد.

معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات همواره بر آن بوده که مجموعه‌های منتشره به‌گونه‌ای تهیه شود که ضمن منقح بودن، قابلیت‌های برجسته و تسهیل‌کننده‌ای برای مخاطبان داشته باشد. مجموعه حاضر نیز ویژگی‌ها و قابلیت‌هایی به شرح زیر داراست تا مخاطبان محترم بتوانند از آن بیشترین بهره را ببرند:

اول - قانون اصلاح قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۴/۳/۲۴ در متن قانون آیین دادرسی کیفری اعمال شده است.

دوم - نظر به اهمیت و لزوم آگاهی مخاطبان از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۳/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳۹۴/۳/۲۳ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام، موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد و ارتباط آن با دادرسی کیفری، نسبت به درج این قانون در مجموعه حاضر اقدام شده است.

سوم - چند فهرست کاربردی برای دسترسی سریع و دقیق به مطالب موردنظر در مجموعه درج شده است.

چهارم - برخی از قوانین و مقررات مرتبط با مجموعه، در زیرنویس‌ها درج و یا بدان ارجاع شده است، تا

مخاطبان محترم از مراجعه مکرر به کتاب‌ها و مجموعه‌های دیگر بی‌نیاز شوند و دسترسی به مطالب مورد نظر تسهیل گردد.

پنجم- به دلیل اهمیت آرای وحدت رویه هیات عمومی دیوان عالی کشور و راهگشایی نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه در استنباط برخی از قوانین و مقررات، گردآوری و درج آرای وحدت رویه مرتبط (با رویکرد تنقیحی) و نیز نظرات مشورتی که متناظر با مواد این قانون صادر شده، در زیرنویس احکام مربوط، مورد اهتمام قرار گرفته است.

ششم- جداول تطبیق مواد ق.آ.د.ک. ۱۳۹۲ با مواد ق.آ.د.ک. ۱۳۷۸ و تطبیق مواد ق.آ.د.ک. ۱۳۷۸ با مواد ق.آ.د.ک. ۱۳۹۲ و نیز جدول تطبیق مواد قانون دادرسی نیروهای مسلح ج.ا.ا. مصوب ۱۳۶۴/۲/۲۲ با قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیک مصوب ۱۳۹۳/۷/۸ تهیه شده که تا حدودی از صعوبت اجرای قانون، به‌ویژه برای دست‌اندرکاران امر قضا و نیز کسانی که سابقه کار و آشنایی قبلی با قانون پیشین و رویه‌های حقوقی و قضایی آن را دارند کاسته شود؛ هرچند این امر، خوانندگان را از مقایسه‌ها و بررسی‌های موردی بی‌نیاز نخواهد کرد.

هفتم- به منظور تسهیل و تسریع در دسترسی مخاطبان ارجمند به مواد مورد نظر، واژه‌نامه تفصیلی مبتنی بر واژه‌های کلیدی و مهم قانون، تهیه و در پایان مجموعه درج شده است.

هشتم- برای اینکه وظیفه روشنگری در تهیه این مجموعه و مجموعه‌های دیگر تا حد توان به صورت کامل اجرا شود، در مواردی که بیان نظر توضیحی و یا تنقیحی معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری در خصوص قانون و یا مقرره خاصی ضرورت داشته، نظر مذکور با درج نشان و علامت اختصاری آن معاونت (☞) در پاورقی آمده است.^(۱)

امید است مسؤولان، کارگزاران نظام، صاحب‌نظران، قضات و عموم مردم، ضمن بهره‌برداری شایسته از کتاب حاضر، با ارایه نظرات، راهنمایی‌ها و پیشنهادهای خویش، ما را در ارتقای کیفی مجموعه‌های بعدی راهنما و یاور باشند.^(۲)

محمد دهقان

معاون حقوقی رییس جمهور

۱ - برای ملاحظه تمامی قوانین و مقررات مربوط، به سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران که علاوه بر سایت اینترنتی دولت برای دستگاه‌های اجرایی، از طریق نشانی www.qavanin.ir قابل دسترسی رایگان برای عموم مردم و علاقه‌مندان می‌باشد، مراجعه شود.

۲ - نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را به نشانی: تهران - خیابان پاستور - نهاد ریاست جمهوری - معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری یا پست الکترونیک law@iripo.ir ارسال فرمایید. در ضمن دورنگار ۰۲۱-۶۶۴۷۵۰۰۶ و تلفن ۰۲۱-۶۶۴۷۵۰۰۶ نیز آماده دریافت و استماع نظرات علاقه‌مندان و صاحب‌نظران می‌باشد.